

Landskap: SKÅNE Upptecknat av: Nils Sjöberg
 Härad: Bara Adress: Skabersjö Gärd
 Socken: Skabersjö Berättat av: _____
 Uppteckningsår: 1926 Född år _____ i _____

Uppteckningen rör	<u>Midsommarfest.</u>	<u>1.</u>
"Bäckhästen"		<u>1.</u>
"Tröskemännen"	<u>tröskade på natten</u>	<u>1.</u>
Historier om Herregårdskuskar		<u>2-10</u>
Stenåldersgrav.		<u>3.</u>
Skabersjö kyrkobygge		<u>4.</u>
Lyktegubbar		<u>4.</u>
Yidskepelse.		<u>4.</u>
Häst - ekipagen.		<u>5-10</u>
Varsel		<u>7</u>

Skaberjö Gard för Skaberjö d. 23-10-26.

Herr Rektor!

Mitt vordsamma tack för visad välvilja för mina anspråkslösa anteckningar, tyvärr har jag mig ingenting bekant och majsting eller sådant utöfva valt jag läst i litteraturen, här på gården tillgick det på ungefär samma sätt som vid den bekännna Roslatts midsommarfesten.

Före har jag varit spökrädd eller vidare vidspeltig, men som 8 års pilt skulle jag tidigt en höstmorgon gå ett ärende för mor brinn, innan det var tid att gå till skolan, jag skulle passera en träbro över en å, och då jag sprang på bron, blev det ett väldigt plaskande i vattnet, jag hade sedan då hört om talas "bäckströmmen" varför jag i förtäret vände om i hast mot himmet, men som jag skämades att i uträttat mors ärende, vände jag åter.

Wagen gick vid sidan af ån ett stycke och rätt vad det var, hör jag samma plaskande och sus, och jag kunde med luften skymta en stor fågel flygande, det var en häger, och då var jag inte rädd längre.

Vi voro två pojkar i 18 års åldern som varit i brytstugan en kväll och kullpit lövorna att bryta lin, och sedan skoja lite med dem, och gick hem vid midnatt, då fick vi höra taktfasta slag på lojen, och vi trodde det var tröstemännan som var där, men när vi öppnade logdörren var där mörkt och tyst, och dock hade vi så tydligt hört det både två, ^{ända till i rum till lojen}

På Hovdala hände att då jag där var stationerad med ett par Fyngre hingstar, det i början utbränd på nätterna hördes väldiga klagomål mellan hästarna och som min kammarer var upp till stallet var jag ju

genast till hands för att avstyra ofogget, men när jag kom ut i stallet var det lyst och stilla, och ibland lågo såväl hingstarna som stallets övriga hästar, och efter någon tid lystnade det. Dessa två sanningsenliga upplevelser, måttar inte jag att förklara.

Kust-historier

De flesta vintrar på slutet af 1870 och 80 talen voro hemligen stränga och snörika, varför det ibland kunde vara rätt besvärligt att laga sig fram i snörytan, och äventyr inträffade emellanåt! Såunda vällte en gång Bööringkustken då Erwinna Beck-Friis åkte, varvid Kustken utbrast: "de gick åt h-e". men Erwinna sag saken gemytligt och sade: "Ah nej Löderberg, det gick inte längre än i gropen".

En gång då det varit stor middag på Kläckerberga körde såväl ett af Torups skipage, som Baron Skerfvelde för Märtha vilde på hemfärden, så att " " först kom till Björnstorp, där de vände, och fortsatte att köra hela natten tills de vid 3 tiden på morgonen kommo till Kläckerup, men då ville inte Herrskapet vidare, utan blivo inkvarterade hos herr Fröde, och Hovmarskalken Coyets märke kalla upp en bonde på Bööringe gods, som visa dem vägen längt stycke emot Torup till. En annan gång då det gavs stor middag på Flyby, det var rätt så mörkt och en mycket tät dimma (midd. var vanligtvis vid 7 tiden) varför åtskilliga av Herrskaperna årlände mycket försent från Skabersjö voro vi där med 3 vagnar och var där i rätt tid, och då någon bland de sedan antkomna beklagade sig att Kuskarna tillfölje dimman näst köra långa sträcker i skritt, sade Friherinnan Eoba Stott: "det har vi ej haft någon kännning om, ty vi har som vanligt, åkt i skarp trav till efter spårn ändå, men Gjöberg körde utan tända lyktor, men det hade jag sagt."

8h
Bara 2nd
Stenbergs
1926

Uppst. till Jönköping 3

En kväll, vintern 88 åkyltsade jag två av
Baronerna Thott härifrån och till Malmö i ett mycket
svårt oväder, så att Baronerna förbjöd mig att
köra hem på natten, men som yrvädret avtog
vid 3 tiden på morgonen, gav jag mig i väg orok
himmlet och där till slut till tre himmar, en väg
som jag i vanliga fall körde på 45 minuter (1 1/4
gamla mil). När jag kom hem var i stället
order att infinna mig hos Erven kl. 8, och då Erven
frågade mig om jag kunde köra till Malmö med
spannet för den stora täpplådan och i såfall vara
uppe kl. 9. vartill jag genmålde att det nog skulle
gå, ty det har nu lugnat sig, men jag får förber
reda Erven på att jag kommer att köra av vägen
på 7 a 8 stäcken. Det bryr jag mig ej om,
bara du kan köra fram sade Erven, och det
gick lyckligt, men när Ervinnan steg ur staden
sade hon till mig: "Det måtte verkligen varit kvårt
att köra hit", men som det gick lyckligt, var jag
"stor i halson" och sade, änj, mätflorskapet har väl
kändt det mycket obekväligt såväl när fram-
som bakåt karna gick ner i groparna ty det blev
ju svåra stötar. Ja hade du kallt om att det var
så mycket snö på vägarna hade åtminstone jag
blivit hemma. Erven frågade ju, om jag kunde köra
hit och det har ju gått, sade jag. Ja visst gick det,
men du skall tro att vi varit rädda, sa Erven.

Nu får jag sluta med detta minnen, ty där ju ej
något att hemle en folkminnesrympunkt, men på Herr
Rektorns uppmaning har jag gjort det.

Amanuensen B. Engström var här i höst och under
sökte en stenåldersgrav här vid Skoberjö, om vilken
han har, eller kommer att lämna beskrivning över

Spärgvarande graf var ej, som de flesta förstod, vilket säkert kan tillerkännas folkets allmänna vitske-
pelse, ty jag minnas som pojke att en arrendator
Ola Belman på Örnkulla, varit graven är belägen
började att gräva der, efter som han trodde, en stor
skall, men på natten blev det ett fastligt spöskande,
såför grävningen lykteligtvis upphörde.

Sägna här, visste ej om att det var en forntida grav-
plats, uten den berättar att Skabersjö kyrka skulle
byggas här, men allt efter som bönderna hörde ston
dit om dagen, så förslades den därifrån på natten, av
 troll eller jättar, och så var det ett par unga, vita
kluter som avgjorde var kyrkan skulle byggas.

Takel till graven är en stor ston, på 10 a 12000 killogram
som ligger helt ovanjord och kallas dörrsten, och som
den märkligt nog ligger på en slät och sank mark, har
den fast uppmärksamheten på sig, för lyktgubbar och vits-
gångare. För cirka 35 år sedan bodde i närheten
en murare, Peter Flyberg, som fanns död en morgon och
spåren utvisade att han ideligen gått rundt.

En maskinist som ännu lever, skulle en morgon
tidigt gå till Örnkulla för att elda upp lokomobilen
för tröskning, gick vilse och visste ej var han var förrän
det dagots, och då var han långt därifrån, ännu är han
rädd för den stenen. Många flera vet jag gått vilse
der i mörker och dimma - vilket nog varit orsaken

Spau Herr Rektorn kan utdraga något av mina
enkla anteckningar skulle det glädja mig.

Vår skall årsavgiften betalas?

Och årsboken utdelas?

Wördsamtl: Nils Sjoberg

1
Som häst-skipagen i nuvarande tid äro försvunna, så att det numera är mycket sällsynt att man får se ett sådant, vill jag härmed anteckna några minnen om skipager och kuskar på Herrgårderna, i synnerhet de skånska. Tjcke att jag beklagar framför allt ridandet med automobildrift, ty vår tid fordrar ju att komma fort, men den som sett ett vackert och välkört fyrspann eller sexspann, tror jag får medge att det slog sig bra mycket mera ställtigt och förtämligt ut än våra nutida bilar.

Det var vid baler, bröllop, och andra festligheter på herrgårderna och i släderna ett rent nöje för en hästvän att se det ena lysande skipaget efter det andra köra fram till festplatsen, och vid tävlingar vid Åstöv, sedan på Limhamnsfältet syntes många eleganta skipager, och ibland fanns der även 2 a 3 fyrspann från Kungliga Hofstallet i Stockholm, såsom utställningsspanen 1881 och 1896 i Malmö, då de Kungliga voro härnär.

Även på Herrgårdarna kunde ibland mycket folk samlas, det största antalet vagnar jag minns att jag varit med, var hos Hovmarschalk Hoyet's på Torup, där var vi 60 främmande skipager, och en annan gång på Styby (Baron Wrangel von Bremer's) 58 vagnar.

Spann kördes i allmänhet på Herrgårderna till i slutet på 1800 talet, sedan har det blivit allt mer och mer sällsynt, så att numera i hela Skåne inga Herrskap utom Erve Wachtmeister på Kulla Tunmarthorp kunna ständigt på att åka efter 4 hästar. Den siste Landshövdingen i Malmö som höll spanns var Landsh. von Troil som hade kvarta hästar, även Malersjö hade kvarta ända till år 1904, då Erven ansåg det för dyrt att betala 12,000 kronor för fyra svarta hingstar, förut hade vi själv födt upp vad som behövdes, Erve Otto Skott hade under många år till ridhäst en importerad Trakenerhä hingst (svart)

vilken var stamfar till de 6 hingstar som hölls här som vagnhästar, och vilka jag mycket ofta körde tillsammans. Sedan 1904 har här varit fjällbruna sto och vallackar i spannet.

Även på Torup (Kusken Ringbom) och på Hylby kördes med 6 hästar för vagnen (Kusk Landqvist).

Allt det fordrades lång utbildningstid, medfödda anlag mod och vana, att bli en riktig spannkusk och kunna klara sig under alla förhållanden är förklarligt, det var ett stort ansvar kusken hade gentemot de åkande, därför stodo kuskarna i allmänhet i högt anseende hos Herrskaperna och det bjöds också alltid rikligt på god mat jämte spritdrycker, ty herrskapet sade att det var kuskarna som skulle berömma Kalaset. Misbruk av spritdrycker är ju förkastligt och olycksbringande, men för kuskarna ^{skulle} det många gånger vara behövt att få en sup eller en konjak, men det var mycket sällan att en berggårdskusk var "full" då han skulle köra hem.

Allt det fans övertro och vidskeplige fördomtid även hos dem, det vet man. Såvida berättade mig en gammal kusk Petterson på Tälö i södra Westergötland, att Baron Nicroth på Tälö, under Kung Carl 14 Johans regering fick order att infinna sig i Stockholm på viss dag, men ordern var förbröjd på att Baronen ansåg det varit omöjligt att komma fram till bestämd tid, men Kusken (det var ovann. Pettersons företrädare) sade sig kunna köra till Stockholm och vara där innan den bestämda tiden, med vilket att 12 arbetshästar skulle stå i stallet på Tälö under tiden och det gick så bra, att Baronen hann fram i tiden, men under färden svettades omärvis 4 af de hästar som stodo hemma i stallet, men de 4 som kördes hela sträckan. 36 mil kom fram i god kondition, Petterson påstod med kraft ord att det var så hand.

Om Kusken Skarp på Toppeladugård berättas att då han en gång varit körande i Lund, kom ut af staden, satte han rak Kurs mot hemmet med hästar och vagn och var i en hast på Toppeladugård. —

Kusken Mans på Skarhult fick en kväll order att skjutsa Baron Gwérin till en granngård, men som det var ett kvävt väder, tyckte Mans tyded om hästarna och satte fast ett par granrustkor fast i vagnstängin, och körde på så sätt fram till trappan, men när Baronen kom ut och ij sag några hästar framför vagnen ville han inte åka.

Även talades om att de gamle Kuskarne gjorde "hys" ibland med varandra, så att då de skulle köra igång, hästarna stodo som fastnaglade, tilldess "Kroukaren" sade åt Kusken "nu kan du köra". Varrel

Jag träffade väktaren här på gården en dag och då fråga han mig 'hur dags kom du hem i natt' och det fick han veta. Det var beczynnerligt sade han, just innan jag skulle börja koka solvslaget, hörde jag tydligt spannet komma och som vanligt hördes hästarnas tramp och vagnens starka buller i portvalvet på slottet, även hörde jag tydligt när du sen körde i skritt ner till vagnshuset, och när jag slutat skyndade jag mig ner att hjälpa till med framspänningen av hästarna, men när jag kom dit fanns der varken hästar eller vagn, och då jag gick in i stallet voro de fyra spiltorna komma

Mycket förenämt folk har gästat på Skabersjö. Under mina pojktår var Kung Carl XV här och Kung Oskar II var här åren 1884 och 1894, nuvarande Konungen har varit här åtskilliga gånger varje år ända sedan år 1891, och som Kronprins bodde Han och Kronprinsessan och prinsarna här i 2 månader på hösten 1892, Prinsarna Karl, Eugen, Wilhelm och Kronprinsen med sin första Kronprinsessa ha alla varit här och gästat, samt Christian den IX.

Även Kejserar Wilhelm (med hvit och betjening ~~flott~~ man), var här och jaga rådjur (Spurbocka) i fem dagar, i slutet av September 1899.

Gräve von Hardegg från Österrike var även här ofta på jagter, ävensom flera Tyska furstar, men sedan unionsupplösningen ha inget förenamare Norrmän varit här.

Innan bilarna kommo i bruk ätte Konungen efter spannet härifrån vid 2 1/4 a 4 tiden på morgnarna till gränngården, Raggård, Näsbyholm, Börringe, Hyby, Hälsjöberg, Övedskloster och Kragsholm, på de två sistnämnda klostren stannade han över natten på de andra ställena ätte han efter intagen middag till Skabersjö, det var endast "pyrsökning" som förekom men på Skabersjö har Kungen varit med på otaliga klappjagter på hjort, rådjur, hare och fasaner, Konungen har också på Hockholms Slott en stor samling hjort- och rådjurskorn, som han sytit härnere.

Oftast har jag hemdat Kungen vid Statens station i Malmö och skjutsat honom härifrån dit. En enda gång uppvaktades Malmö polis med två ridande poliser som skulle rida före spannet genom hela stan, men som de ej kunde rida fort nog undan, upprepades ej den ardegen mera. De sedanste åren har Kungen haft sin egen bil och chaufför bitur under jaktarna.

på prov
 Lärskild under de stränga och ovanligt
 snörika vintarna under 1870 och 80 talen bättes
 ofta Kuskarernas skicklighet och hårdighet mot Kold
 by den som var försigtigt satt ej inbrytt i filtvar eller
 fjällor, många äventyr skulle jag kunna berättas
 från den tiden.

Likaväl som det fordrades stor skicklighet
 till att köra, så att missöden ej inträffade, så
 fordrades även skicklighet till att sköta den långa
 spannpiskan, så att stängan ej kom att vidröra Herrskap
 et då de åkte i öppen vagn, samt straffa på
 rätt ställe på förlöparna, så att inte piskstängan
 blev invecklad i remtyggen, och att inte genera
 stångkastarna och att hastigt och säkert samla ihop
 stängan i ringar som hölls fast med högra pekfinger.

Ett vanligt prov på att kunna sköta en spannpiska
 var att en man höll en tväring med tummen och peke
 fingret, och så med piskan blå bort slanten utan
 att klatschen vidrörde fingrarna, men det var ej flere
 talat av Kuskarerna som vågade sig på experimentet.

Under min mästa tjänstetid hörde det till att vid
 inkötellet till stallet kom man skulle stanna på, men
 saluterade med två åtföljande väldiga klatscher, men
 på sedanare åren fick inte en smäll höras, till
 lugnad för kläpsse.

Numera kan man ju knappast öppna en bildning
 utan att der orsakas olycks-händelser med bilar och
 motorcyklar, men häderna hände mycket hellan
 vid spannkörningen, och för min del har jag haft
 tur, ty jag har kört många hundra-tals mil i alla
 slags väder, ensam på kuskbacken, och aldrig har något
 missöde inträffat för mig, utom det att man

någon gång körde fast i höga och långa
snödrivor, men det har ej varit ofta att det händer.

Bland annat åkte Herrskapet hem här en kväll
då det var en mycket tjock dimma så att jag inte
hade vagnslyktorerna tända, och det särskild i skogen
var mycket mörkt, råkade Erven sitt huvud ut
om vagnsfönstret och frågade: "Ser Sjoberg", sade
jag: "ja Herr Erve", gästan jag inte emellanåt
kunde se någon af hästerna, och då Erven
dagen efter talade om hemresan, sade jag, "ja
Erven frågade mig om jag såg, och jag berättade
Herr Erven som sant vad jag såg" att det var
mörkt, Erven skrattade och sade "det var tur
att det gick bra ändå"

Jag ber om mild kritik över mina
enkel och anspråkslösa anteckningar, ty jag
har gjort så godt jag förmått.

Godsamt:

Nils Sjoberg